

f.eks. nøje, hvornår politiet må ransage, og hvornår der skal rejses sigtelse, og at den sigtede skal oplyses om, at han ikke har pligt til at udtale sig. Oplysninger om adgang til forsvarer skal tillige oplyses af politiet. Sådanne regler gælder slet ikke for andre myndigheder.

Retsusikkerheden forstærkes af, at det er de samme myndigheder, der sidder i de kommissioner, der er fremkommet med lovudkast, og som senere udformer lovforslagene og forslagernes bemærkninger, og som derefter administrerer de samme love og udsender forskrifter til underordnede myndigheder.

Myndigheder kan f.eks., uden at ransagningsbetingelserne er opfyldt, trænge ind i borgernes boliger og »kontrollere« uden at rejse sigtelse. Myndighederne foretager afhøringer uden at gøre opmærksom på, at udtalelserne kan blive anvendt ved en senere straffesag. Finder myndighederne beviser for strafbart forhold, gælder hverken regler om tilkaldelse af politi eller advokat, ligesom myndighederne hverken er uddannet til eller har forskrifter for indsamling af beviser og afvejning af disse.

Disse myndigheder har tillige ikke sjældent aldeles manglende forståelse for, at det er myndighederne, der skal bevise strafbart forhold, og ikke borgerne, der skal bevise uskyld.

I den senere tid har bevisbyrderegler i strafferetsplejen i forbindelse med fund af store økonomiske midler hos rockere været diskuteret. Der er meget strenge regler for politiets muligheder for at anvende de såkaldte tilfældighedsfund.

Hvad andre myndigheder, der under kontrol finder beviser for strafbart forhold, skal foretage sig, er ikke reguleret. Borgeren befinder sig i en gråzone, hvor myndigheden kommer med det formål at kontrollere, men hvor sagen kan føre til tiltalerejsning, uden at borgeren har de retssikkerhedsgarantier, der gælder inden for strafferetsplejen. Dette område er kun i ringe omfang diskuteret i teorien og udgør for forslagsstillerne et af samfundets største retssikkerhedsproblemer.

De mange retsplejebestemmelser for politiet tilsigter på en gang at begrænse politiets magtudfoldelse, samtidig med at borgeren advares om at tage sig i agt, evt. med bistand af en advokat.

Retsplejeloven bygger i det hele taget på det grundlæggende princip om, at ingen er skyldig, før han er dømt.

Det foreslås derfor, at der dels ved en ændring af retsplejeloven, dels ved at der i hver enkelt lov, hvor der gives hjemmel til myndighedsudøvelse, fastsættes klare regler for fremgangsmåden ved tvangsindgreb, forsvarlig bevisindsamling og bevisafvejning,

og at der fastsættes beløbsgrænser for, hvilke bødeforelæggelser der kan forelægges administrativt.

Ad 6

I civile retsager er sagsøger og sagsøgte ligestillede. I hvert fald på papiret. Denne ligestilling gælder imidlertid stort set ikke i sager, hvor den enkelte borger anlægger sag mod det offentlige. For selv om magtforholdet mellem den enkelte og det offentlige er meget anderledes, end da retsplejeloven så dagens lys, er retsplejeloven ikke ændret tilsvarende.

Det offentlige har en knusende fortrinsret. Den enkeltes retssikkerhed derimod er slet ikke udviklet i takt med samfundets udvikling. Der er ganske enkelt ikke lige adgang til retsvæsenet, endsiige lige adgang til at få sin ret. Vil man som borger i dagens Danmark gøre sig håb om at få medhold i en sag anlagt mod det offentlige, skal man – med eller uden advokat – kunne beherske vanskelige retsspørgsmål, helst bedre end modparten, der som offentlig myndighed typisk vil være i besiddelse af væsentlige ressourcer og ekspertise. Borgeren skal tillige kunne overvinde den ulighed, der ligger i, at den sagsøgte myndighed – der typisk har konciperet de af Folketinget vedtagne lovforslag og udformet bemærkningerne hertil – kan have en meget skråsikker opfattelse af den korrekte juridiske forståelse af de spørgsmål, som har udviklet sig gennem den administrative praksis. En praksis, der altså er en udmøntning af det af samme myndighed udførte lovforberedende arbejde.

Sådanne sager omfatter ofte tillige tekniske forhold af betydning for bedømmelse af sagerne. Endelig vil der for den enkelte borger typisk være bevismæssige vanskeligheder og vanskeligheder med overhovedet at fremskaffe oplysninger, hvis eksistens den enkelte borger ikke kender, og som beror hos det offentlige.

Disse vanskeligheder, som omfatter både forberedelsen af sagen og fremlæggelsen i retten, afhjælpes ikke gennem reglerne om fri proces.

Forslagsstillerne foreslår derfor, at retsplejeloven ændres, så der indsættes et særligt afsnit for civilretlige sager, hvor den enkelte borger rejser sag mod det offentlige eller omvendt. En sådan ny »bog« i retsplejeloven skal indeholde særlige processuelle lettelser og fordele for den enkelte borger, bl.a. ud fra det synspunkt, at de to parter ikke er lige egnede til at foretage indsamling af bevismateriale. Reglerne skal tillige indeholde en særlig pligt for det offentlige til at indsamle og fremlægge det fornødne bevismateriale.

I en tid, hvor det er helt umuligt for den enkelte borger at få et overblik over, endsiige gennemskue de